

R e p l i i k

- - - - -

Üritagem siiski, üritagem endistviisi!

Arvi Leosk

Emakeele Seltsi tegevliige

Kunagise emakeeleõpetaja ameti tõttu kipub nüüdki mu kõrv kuulma ja silm tähele panema veidi rohkem kui keskmisel eesti inimesel. See on omajagu huvitav, aga tõtt-öelda vahel tüütugi, sest ühtedel ja samadel apsuldel on kalduvus kordumisele.

Näiteks juhtub kord-paar kvartalis ikka, et keegi esinejaist kolmel eesti telekanalil kasutab sõnu *üritus* ja *üritame*, mida kaasvestleja ruttab parandama: “Üritus on nurjunud katse!”

Nii juhtus viimati tänavu 28. jaanuaril saates „Miljonimäng“. Mängust osavõtja lausus: „Üritada võib!“, saatejuht „parandas“ teda välkkiirelt: „Üritus tähendab nurjunud katset.“

Kust selline vildakas ja väär tõlgendus pärineb, jääb mulle suureks saladuseks, aga vastupidav ja sitke näib see olevat.

Hõlpsasti on seletatav sõna päritolu: laenatud soomlastelt ja „tarnijaks“ ei keegi muu kui Johannes Aavik, kes sadakond aastat tagasi avastas eesti keele rikastamiseks väärtusliku maardla – soome keele. Kui hakata ajama eesti sõna *üritus* täpsemaid jälgi, jõuame ka ilmse esmaallikani – Johannes Aaviku 1921. aastal ilmunud „Uute ja vähem tuntud sõnade sõnastikuni“. Sellest alates tuligi *üritus* eesti keeles kasutusele ja siitpeale leiame sõna tähendusega *ettevõte*, *katse* juba kõikides ÕS-ides ning VÕS-ides (vt ÕS 2006, lk 1134). Pikima ja põhjalikema tähenduste loetelu on arvatavasti esitanud „Soomeeesti suursõnaraamat“ (2003): *yritys - pürgimus, üritus, püüe, taotlus, püüdlus, katsetus, proov, proovimine*.

Niisiis, üritagem edaspidi Johannes Aaviku kaunist leidu õigesti kasutada.